

Prof. dr hab. Agnieszka Czekaj-Zastawny
Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Ośrodek Archeologii Gór i Wyżyn
ul. Sławkowska 17
31-016 Kraków
a.czekaj-zastawny@iaepan.edu.pl

Kraków 30.04.2026

RECENZJA

osiągnięć naukowych oraz pozostałego dorobku naukowego

dra Macieja Dębca

Pan dr Maciej Dębiec w 2002 r. uzyskał licencjat z archeologii, na Wydziale Socjologiczno-Historycznym, Uniwersytetu Rzeszowskiego, przedstawiając pracę pt. „Materiały kultury malickiej na stanowisku Fredropol 2”. Warto zaznaczyć, że ukończył dwa kierunki studiów wyższych, ze stopniem magistra. Również w 2002 roku, na Wydziale Prawa, Uniwersytetu Rzeszowskiego obronił pracę magisterską: „Rola prawa i instytucji publicznych w konserwacji i zarządzaniu dziedzictwem archeologicznym” (promotor: prof. dr hab. Elżbieta Ura). Następnie, kontynuując studia na Wydziale Socjologiczno-Historycznym tego samego uniwersytetu, ukończył archeologię, finalizując ją w 2004 r. pracą pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Machnika, pt. „Łącut stanowisko 3. Osada kultury ceramiki wstęgowej rytej. Badania z lat 1987 i 1989”. Osiem lat później, w roku 2012, uzyskał stopień doktora, nadany uchwałą Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, prezentując dysertację pt. „Kultura ceramiki wstęgowej rytej na Ukrainie”.

Habilitant, w latach 2004-2006 r. pracował w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, na stanowisku asystenta, podejmując tam następnie studia doktoranckie. Po obronie doktoratu, w 2012 r. został zatrudniony na stanowisku adiunkta (Wissenschaftlichen Mitarbeiter) w Lehrstuhl für Vor- und Frühgeschichte, na Universität Regensburg w Niemczech). Pracował tam przez dwanaście lat, zaś w międzyczasie, w 2015 r. otrzymał etat adiunkta w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie pracuje do dziś.

Dokumentacja Pana dra Macieja Dębca przedstawiona do oceny w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie archeologia, obejmuje następujące materiały dołączone do wniosku z dnia 12.01.2026:

- Załącznik 1. Dane wnioskodawcy.
- Załącznik 2. Kopia dokumentu o nadaniu stopnia doktora.
- Załącznik 3. Autoreferat.
- Załącznik 4. Wykaz osiągnięć naukowych.
- Załącznik 5. Analiza bibliometryczna publikacji.
- Załącznik 6. Oświadczenia współautorów o ich wkładzie autorskim w poszczególne publikacje wchodzące w skład osiągnięcia.
- Załącznik 7. Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia głównego 1 (O1.1 do O1.17).
- Załącznik 8. Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia pobocznego 2 (O2.1 do O2.4).
- Załącznik 9. Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia pobocznego 3 (O3.1 do O3.4).

**Ocena osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)**

Pan dr Maciej Dębiec, jako główne osiągnięcie habilitacyjne, wskazał jeden cykl powiązanych tematycznie publikacji (zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b Ustawy), który zatytułował „Wschodnia strefa kultury ceramiki wstęgowej rytej”. Przedstawił także dwa osiągnięcia dodatkowe. Pierwsze z nich nosi tytuł: „Pradziejowe solowarstwo w Polsce południowo-wschodniej”, a drugie: „Studia nad grupą Sabatynivka kultury trypolskiej nad środkowym Bohem”. Wszystkie prace wchodzące w skład tych osiągnięć zostały opublikowane po 2012 roku, tj. po obronie doktoratu.

Osiągnięcie główne: „Wschodnia strefa kultury ceramiki wstęgowej rytej”. Jest to zestaw 17 publikacji naukowych, w tym 14 artykułów, które ukazały się w punktowanych czasopismach międzynarodowych i krajowych znajdujących się na liście Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także dwie recenzowane monografie oraz jeden rozdział w recenzowanej książce. Wymienione pozycje wydane zostały w latach 2014-2023. Habilitant jest jedynym autorem monografii wydanej w Rzeszowie, jednego artykułu w *Sprawozdaniach Archeologicznych* i jednego rozdziału książki wydanej przez Cambridge Scholars Publishing. Jest także pierwszym autorem jednej monografii i dwóch artykułów, drugim autorem ośmiu artykułów, trzecim autorem jednego artykułu. Na dalszych pozycjach występuje wśród autorów dwóch artykułów, w tym jednego w *Nature*, a drugiego w *Vegetation History and Archaeobotany*. Zdecydowana większość wymienionych prac została wydana w językach obcych, a tylko jedna, autorska monografia w języku polskim. W języku angielskim opublikowanych zostało dziewięć artykułów i jeden rozdział, a w języku niemieckim książka autorska i pięć artykułów. Artykuły ukazały się w czasopismach takich jak: *Nature*, *Vegetation History and Archaeobotany*, *Archäologisches Korrespondenzblatt*, *Praehistorische Zeitschrift*, *Sprawozdania Archeologiczne*, *Analecta Archaeologica Ressoviensia*. Większość artykułów

zamieszczonych została w międzynarodowych, najwyżej punktowanych, prestiżowych archeologicznych czasopismach naukowych. Prace te obejmują zarówno kompleksowe opracowania stanowisk KCWR, takich jak Zwiężczyca 3 czy kompleks osad Cieszacin Wielki 41 – Pawłosiów 55 – Jankowice 9, jak i pojedynczych, bardziej spektakularnych zabytków. Są tu także studia nad chronologią, osadnictwem, pochówkami i krzemieniarstwem.

Przedstawiony jako osiągnięcie cykl dotyczy problematyki zasiedlenia wschodniej strefy kultury ceramiki wstęgowej rytej (KCWR), tj. obszarów od dorzecza Wisłoka i Sanu na zachodzie, po Dniepr na wschodzie, Boh na południowym wschodzie oraz dorzecze Dunaju na południu. Studiami objęto niemal wszystkie główne aspekty tej kultury, tzn. osadnictwo, gospodarkę, przemysł krzemienisty, kontakty międzykulturowe, obrządek pogrzebowy i sferę duchową. Na tym obszarze koncentrują się także badania terenowe prowadzone przez Habilitanta od czasu ukończenia studiów. Zostały one przez niego podjęte z pełną świadomością istnienia luki badawczej i niepełnej, a wręcz zaczątkowej wiedzy wpływającej często na zniekształcony obraz wczesnoneolitecznego osadnictwa na tych terenach. Prace terenowe oraz studia prowadzone przez Habilitanta zmierzały więc do uzupełnienia tego stanu badań. Jako główny cel przyjął on rozpoznanie i scharakteryzowanie kultury ceramiki wstęgowej rytej w jej wschodnim zasięgu. Jak wynika z treści publikacji wchodzących w skład osiągnięcia, działania te przyniosły zakładany efekt.

Pan dr Maciej Dębiec podzielił swoje badania na kilka zasadniczych etapów. Przede wszystkim było to opracowanie materiałów z wcześniejszych, niepublikowanych badań i rozpoczęcie własnych ukierunkowanych badań terenowych (wykopaliskowych i geomagnetycznych), co pozwoliło na charakterystykę pozyskanych danych w postaci różnego rodzaju syntez. Habilitant skupił się nad kilkoma głównymi tematami, a jego studia przyniosły szereg ważnych rezultatów zapełniających lukę w wiedzy o wczesnym neolicie. Opracował przede wszystkim chronologię względną KCWR dla Polski południowo-wschodniej, scharakteryzował wczesną fazę tej kultury i określił zasięg jej ekspansji na wschód. Ponadto wykazał, że Wołyń znajdował się w strefie oddziaływania stylistyki żeliezowskiej, udokumentował również wpływy szareckie, a także odkrył nowe skupisko materiałów z III fazy pomiędzy Rzeszowem a Przemyślem. Z ważniejszych ustaleń w zakresie osadnictwa – odkrył największą, pod względem liczby domostw, osadę we wschodniej KCWR, potwierdził, że także na tym obszarze osady zabudowywano typowymi domami naziemnymi, zaobserwował również szereg prawidłowości w zabudowie osad charakterystycznych dla tego regionu. Niezwykle istotne są ustalenia dotyczące gospodarki, takie jak potwierdzenie uprawy nowego typu pszenicy (*Triticum timopheevii*) i rekonstrukcja spektrum użytkowanych roślin. Natomiast

prorowadzenie analiz archeobotanicznych i malakologicznych umożliwiło mu rekonstrukcję środowiska naturalnego, co z kolei pozwoliło na znacznie poważniejsze wnioski, a mianowicie wskazanie prawdopodobnych przyczyn zatrzymania ekspansji KCWR na wschód. Jest to kwestia wyjątkowo interesująca i ważna, tak dla badaczy tej kultury, jak i neolitu europejskiego. Prócz tego opracowana przez niego mapa i katalog stanowisk z naczyniami sitowatymi wykazały znaczną różnorodność ich frekwencji w zależności od regionu, co wskazuje na zróżnicowanie w wykorzystaniu mleka i technologii jego przetwarzania. Kolejne ustalenia dotyczą także kwestii szerszych terytorialnie, a mianowicie kontaktów interregionalnych. W tym zakresie, na podstawie występowania ozdób z muszli *Spondylus* oraz obecności ornamentyki szareckiej, potwierdził dalekosiężne kontakty mieszkańców osad wschodniej strefy KCWR. wskazał także alternatywne trasy napływu obsydianu oraz dowody potwierdzające przepływ nie tylko idei i przedmiotów, ale także osób pomiędzy KCWR a kulturą bukowogórską. Znaczący jest także wkład Habilitanta w wiedzę o obrządku pogrzebowym we wczesnym neolicie. Dokonał on nowej interpretacji grobu z Nezviska i towarzyszących mu konstrukcji, rekonstruując rytuały i obrzędy pogrzebowe oraz analizy czaszki ludzkiej z Rovanci, która pozwoliła po raz pierwszy we wschodniej KCWR zaobserwować ślady przemocy fizycznej, a także ślady wskazujące na pozostawienie ciała dłuższy czas bez pochówku. W zakresie krzemieniarstwa, w trakcie badań wykopaliskowych pozyskał i opracował duże, dobrze udokumentowane inwentarze krzemienne. W materiałach z mołdawskich stanowisk wyróżnił natomiast trzy grupy stanowisk pod względem stosowanej technologii, co może świadczyć o zróżnicowanym statusie osad w zakresie produkcji krzemieniarskiej.

W tym kontekście oraz w zestawieniu z nadrzędnym celem badań, tj. pełną charakterystyką KCWR, Pan dr Maciej Dębiec niestety niewspółmiernie mało uwagi poświęcił badaniom ceramiki, która jest dla okresu wczesnego neolitu podstawą dla szerszego wnioskowania. Faktycznie, jedynie stylistyka ornamentyki została przez niego wykorzystana w analizie chronologii względnej. Szersze badania wzbogaciłoby jednak z pewnością nie tylko wiedzę o technologii produkcji naczyń w osadach wschodniego zasięgu KCWR, ale przede wszystkim mogłoby wskazać na jej genezę na tym obszarze czy też kierunki wpływów i oddziaływań. Byłoby niezwykle ważne, aby w przyszłości Habilitant skupił się także na tym zagadnieniu.

Podsumowując, w ramach studiów nad problematyką zaprezentowaną jako główne osiągnięcie, dr Maciej Dębiec poczynił znaczący postęp w stanie badań nad zasiedleniem KCWR w jej wschodnim zasięgu. Bogate wnioski pozwoliły na znacznie pełniejszą niż

dotychczas charakterystykę osadnictwa, chronologii i wielu mechanizmów gospodarczych społeczności KCWR zasiedlających te tereny. Z pewnością w znacznym stopniu zapełnił lukę w badaniach nad tą kulturą na terenach na północ od Karpat. Jest to zdecydowanie jego najważniejsze dokonanie.

Poza omówionym osiągnięciem głównym Habilitant przedstawił dwa pomniejsze osiągnięcia dodatkowe. Jednym z nich jest rzadko poruszana tematyka solowarstwa społeczności pradziejowych. W skład tego osiągnięcia włączył jeden artykuł w języku niemieckim, opublikowany w *Sprawozdaniach Archeologicznych* znajdujących się na liście czasopism punktowanych oraz trzy rozdziały w monografiach naukowych wydanych w języku polskim, w latach 2015-2023. W jednym przypadku jest jedynym autorem, a w trzech pozostałych pierwszym autorem. Wymienione publikacje są wynikiem studiów rozpoczętych przez dra Macieja Dębca w 2013 r., obejmujących obszar dolnego biegu rzeki Tyrawki i jej ujścia do Sanu. Jego działalność w tym zakresie jest z pewnością znacząca, bowiem dotychczasowa wiedza na temat pozyskiwania soli w polskich Karpatach Wschodnich, w pradziejach i wczesnym średniowieczu była bardzo ograniczona. Habilitant oparł swe studia na opracowanym przez siebie katalogu wszystkich znanych stanowisk ze śladami solowarstwa, weryfikacji terenowej, a następnie na badaniach geofizycznych, sondażowych i wykopaliskowych. Badania te przede wszystkim potwierdziły produkcję solowarską i wykorzystanie źródeł solnych w całej dolinie Tyrawki w późnej epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, a także pozwoliły na rekonstrukcję technologii produkcji soli oraz jej skali.

Jako drugie osiągnięcie dodatkowe, Pan dr Maciej Dębiec przedstawił studia nad grupą Sabatynivka kultury trypolskiej nad środkowym Bohem. W jego skład wchodzi cztery publikacje z lat 2016-2021: trzy artykuły opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych (*Archäologisches Korrespondenzblatt*, *Angustia*, *Praehistorische Zeitschrift*) oraz jeden rozdział w recenzowanej monografii. W jednym przypadku Habilitant jest drugim autorem, a w trzech przypadkach, trzecim autorem. Językami tych publikacji są angielski (1), niemiecki (1) i rumuński (2). Studia nad tą tematyką rozpoczął on w 2013 roku, prowadząc badania wspólnie z M. Posseltem, T. Saile i D. Kiosakiem w Kamyane-Zavallia, a następnie na stanowisku Kozachyi Yar. Pozwoliły one przede wszystkim na wykonanie mapy stanowisk w dorzeczu środkowego Bohu. Odkryto także pierwsze w grupie Sabatynivka konstrukcje ziemne w typie rowów, palisad, nasypów, bram. Jednym z ciekawszych i ważnych rezultatów realizacji tych studiów było także zidentyfikowanie konstrukcji całej osady obronnej, stanowiącej najdalej na wschód wysunięte tego typu stanowisko w fazie B1 kompleksu Cucuteni-Trypole.

Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego oraz aktywności naukowej i dydaktycznej

Dotychczasowy dorobek naukowy dra Macieja Dębca obejmuje 75 publikacji, w tym 39 artykułów w recenzowanych czasopismach (6 w czasopismach posiadających *Impact Factor*), 3 monografie, 27 rozdziałów w monografiach (międzynarodowych – 21 i krajowych – 6), a także redakcję sześciu monografii. Jest to z pewnością imponująca liczba publikacji. Większość z artykułów ukazała się w czasopismach indeksowanych w bazach ERIH i CEJSH, Scopus lub Web of Sciences Core Collection. Jego prace indeksowane w tej ostatnio wymienionej bazie cytowane były łącznie 134 razy, a Indeks Hirscha to 4, w bazie Scopus – 209 razy, IH – 6, w Google Scholar – 537 razy, IH – 10. Sumaryczny *Impact Factor* wynosi 68,303, a łączna liczba punktów MNiSW za artykuły opublikowane w czasopismach od uzyskaniu stopnia doktora do końca 2025 r. to 1953 punkty.

Oprócz działalności naukowej, opisanej w osiągnięciach, dr Maciej Dębiec, zajmuje się studiami nad neolitem Północnej Grecji (Tracji Egejskiej). Od 2023 roku, współkieruje badaniami neolitycznego tellu Paradimi. Równolegle opracowuje materiały ze starszych badań oraz prowadzi pierwsze na tym obszarze badania powierzchniowe, angażując do współpracy studentów z różnych uniwersytetów. Obecnie przygotowuje monografię z tego zakresu. Ponadto, we współpracy z partnerami z Polski i Rumunii prowadzi studia nad plastyką figuralną kultury Precucuteni. Zainicjował także szeroki program analiz archeobotanicznych z okresu wczesnego i środkowego neolitu Polski południowo-wschodniej.

Habilitant może poszczycić się uczestnictwem w licznych pracach zespołów badawczych przy projektach wyłanianych w drodze konkursów. Był kierownikiem aż czterech z nich, w tym jednego uzyskanego za granicą. W latach 2013-2014 – realizował projekt pt. „Opracowanie i publikacja wyników badań archeologicznych oraz wykonanie badań geomagnetycznych na stanowisku Zwińczyca 3” finansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w 2015 roku projekt pt. „Cieszacin Wielki 41, Jankowice 9 i Pawłosiów 55. Kompleks osad z neolitu i wczesnej epoki brązu” finansowany przez tą samą jednostkę. Natomiast na lata 2018-2024 – otrzymał grant z Deutsche Forschungsgemeinschaft, pt. „The easternmost settlements of the Bandkeramik in their regional context”. W 2023-2024 uzyskał natomiast w Narodowym Centrum Nauki, w ramach programu Miniatura 7, finansowanie projektu pt. „Neolit Tracji Egejskiej”. Oprócz tego, w latach 2017-2023 był wykonawcą w pięciu innych zespołach grantowych. Obecnie współrealizuje dwa kolejne projekty.

Pan dr Maciej Dębiec wykazuje się sporą aktywnością w ramach wyjazdów zagranicznych. Przed uzyskaniem stopnia doktora odwiedził dziewięć razy instytucje naukowe, głównie na Ukrainie, a po uzyskaniu stopnia doktora niemal trzydziestokrotnie wyjeżdżał na Ukrainę, Słowację, do Mołdawii, Rumunii, Stanów Zjednoczonych, Grecji, Czech oraz Austrii. Były to zarówno wyjazdy studyjne (w celu pracy nad materiałami zabytkowymi), terenowe (badania powierzchniowe i wykopaliskowe), jak i staż na University of West Alabama obejmujący zajęcia na uczelni oraz praktyki terenowe.

Habilitant zaprezentował wyniki badań, w formie 56 referatów i 9 posterów, podczas ponad 60 krajowych oraz międzynarodowych konferencji naukowych. Konferencje te odbyły się w różnych krajach Europy i Ameryki (Polska, Portugalia, Rumunia, Niemcy, Ukraina, Czechy, Turcja, Rosja, Mołdawia, Hiszpania, Irlandia Północna, Grecja, Włochy, Chorwacja, Holandia, Stany Zjednoczone, Meksyk). Udzielał się także przy organizacji dwóch konferencji, a w 2025 r. był organizatorem „Vth International Congress on the Anthropology of Salt” (Rzeszów-Wieliczka). Jest (lub był) członkiem kilku międzynarodowych i krajowych organizacji naukowych, takich jak: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, European Association of Archaeologists, International Union for Prehistoric and Protohistoric Sciences, Anthropology of Salt, Polski Instytut Archeologiczny w Atenach.

Był recenzentem ośmiu artykułów w czasopismach naukowych m.in. w *Revista Arheologică*, *Rocznik Bieszczadzki*, *Sprawozdania Archeologiczne*, *Folia Quaternaria*, *Acta Archaeologica Carpathica*, *Documenta Praehistorica*. Jest również współredaktorem 12 tomu czasopisma *Analecta Archaeologica Ressoiviensia* (wspólnie z W. Pasterkiewicz pt. „Non-invasive Methods in Archaeology”) i tomu 73/1 czasopisma *Sprawozdania Archeologiczne* (wspólnie z T. Saile oraz P. Włodarczakiem, pt. „On the Bandkeramik to the East of the Vistula River”). Od 2024 roku pełni funkcję redaktora naczelnego czasopisma *Analecta Archaeologica Ressoiviensia*.

Dr Maciej Dębiec wykazuje się także bogatą praktyką terenową. Od czasu ukończenia studiów prowadził badania wykopaliskowe na ponad 100 stanowiskach archeologicznych. Część pozyskanego w ich trakcie materiału archeologicznego została opublikowana lub znajduje się w trakcie opracowania naukowego. Próby archeobotaniczne pozyskane podczas jego badań osad wczesnoneolitycznych stanowią podstawę dwóch prac doktorskich realizowanych w Instytucie Botaniki im. Władysława Szafera PAN w Krakowie. Wykonał również pięć opracowań na zamówienie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Bardzo ważną częścią działalności Habilitanta są zajęcia dydaktyczne. Prowadzi je od 2005 roku, początkowo jako asystent, następnie jako doktorant i adiunkt, dla studentów

Uniwersytetu Rzeszowskiego, na kierunkach archeologia, muzeologia i historia. W latach 2013-2024 prowadził również zajęcia dla studentów Uniwersytetu w Regensburgu dla kierunków archeologia pradziejowa, archeologia klasyczna i historia. Były to zajęcia teoretyczne (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria), praktyczne (ćwiczenia) oraz terenowe (badania powierzchniowe, geofizyczne, wykopaliskowe). Na Uniwersytecie Rzeszowskim prowadził również proseminaria oraz seminaria licencjackie i magisterskie, promując pięć prac licencjackich oraz dwie prace magisterskie. Recenzował kilka prac licencjackich i magisterskich w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Lehrstuhl für Vor- und Frühgeschichte, Universität Regensburg.

Pan dr M. Dębiec może się także pochwalić różnorodnymi osiągnięciami organizacyjnymi i promocyjnymi. Organizował mianowicie zajęcia terenowe dla studentów w Grecji, Mołdawii, Niemczech, Polsce, Rumunii i Ukrainie oraz wycieczki dydaktyczne. Pracując w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz w Lehrstuhl für Vor- und Frühgeschichte Uniwersytetu w Regensburgu, zapraszał wielu naukowców do wygłoszenia wykładów naukowych. Bardzo aktywnie angażuje się w działania popularyzujące naukę, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. archeologii społecznej.

Podsumowanie oceny

Stwierdzam, że Pan dr Maciej Dębiec posiada w swym dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczący wkład w rozwój prahistorii europejskiej, a także wykazuje się intensywną aktywnością naukową. Zaprezentowane przez niego osiągnięcia, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), a także pozostały dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny, spełniają wszystkie wymagane warunki.